

Yasadışı bir işkolu: Korsan - Hürriyet İK

Türkiye de (hatta dünyada) pek çok sektörün en büyük ve en acımasız rakibi, korsan. Korsan, haksız rekabetin en haksızı, çünkü hak sahiplerinin hakkını, namusuyla çalışanların emeğini, devletin de vergisini alıyor. Korsandan yakınan, ekonomik krizle korsan birleşince batma noktasına gelen o kadar çok ki. Biz içinden 4 ünü seçtik: Taksiciler, yayımcılar, müzik emekçileri ve yazılımcılar. Önlemler çeşitli ama sonuç ortada: Sıfır!

Sektör yöneticilerine bakarsanız, piyasadaki 10 kitaptan 4 ü, 10 ses kaydından 5 i korsan. Müzik sektörü korsanın yanı sıra son yıllarda internetle de uğraşırken, kitapçıların derdi bandrollerin çok kolay alınabilmesi, yazılımcıların şikayeti de hálá lisanslı yazılım bilincinin yerleşmemesi. Korsan kitap, korsan CD, korsan yazılım ve korsan taksit, bu sektörlerde çalışanların ortak sorunu. Korsan ürün satan, korsan taksitlik yapanlar hem namusuyla işini yapanların parasını alıyor, hem de devleti zarara sokuyor. Korsandan en çok çekenlerle dev bir illegal sektör haline gelen korsanı konuştuk.

Ekmeğimizi bölüyorlar

İstanbul da 18 bin "resmi" taksit, 572 de taksit-dolmuş var. Ekonomik krizden önce İstanbul un bir ucundan diğer ucuna 150 km içinde yaklaşık 1.000.000 müşteri taşıyorlardı. Hem kriz hem de son 5-6 senedir sürekli yayılan korsan taksitlik, bu mesleğin emekçilerini canından bezdirmiş. Bir zamanlar can güven(siz)liği ve çalışma koşullarından şikayet eden taksitlerin artık ortak derdi korsan taksitler. İstanbul Taksitler Esnaf Odası Başkanı Semih Kaçanoğlu, korsan taksitlerin her sokak başında olduğunu ve taksitlerin bu nedenle mağdur olduğunu söylüyor. "Taksitler Bağ-Kur ve sigorta primlerini ödeyemez durumdadır. Korsan işletmeciliği yapanlar evlere broşür dağıtmaya da başladı. Taksit duraklarına gidip taksitleri taciz ediyorlar. Halkalı da bir taksit durağındaki arkadaşımızı dövüp hastanelik ettiler. Korsan taksitci, bizim taksitci esnafımızı bıçakladı ama yetkililer neden ve niçin bilmiyorum çok ilgilenmiyorlar." Geçen ay İçişleri Bakanı Beşir Atalay la korsan taksitler konusunu konuştuklarını belirten Kaçanoğlu, broşürleri de Atalay a ulaştırmış. Taksit duraklarını gezen Kaçanoğlu, sabah saat 9.30 da yaklaşık 7 bin-8 bin taksitin duraklarda boş yattığını görmüş. Kendilerini hak sahibi olarak gören korsan taksitlerin devlete bir kuruş vergi vermediğini vurgulayan Kaçanoğlu, artık buna dur deme zamanı geldiğini söylüyor.

150 bin kişi mağdur

Korsan taksit işletmeciliği rent a car yani kiralık araba kisvesi altında yapılıyor. Cezaların yetersiz olduğunu belirten Kaçanoğlu: "Maliye Bakanı Kemal Unakıtan televizyonlara çıkıyor, avazı çıktığı kadar bağıyor vergi verin, dürüst vatandaş olun diye. Binlerce insan korsan taksitlik yapıyor, devlete kuruş vergi vermiyor, sayın Bakan hiçbir tedbir almıyor" dedi.

İstanbul daki 35 bin şoför ve 150 bin kişilik ailelerinin bakandan bir isteği de şu: Korsan taksit işletmeciliği yapan araba yakalandığında, şoför mal sahibi değilse, 5 bin TL, mal sahibinden de 5 bin TL, aracın içindeki müşteriden de 5 bin TL ceza kesilmesi, arabanın da 6 ay trafikten men edilmesi.

Korsan taksitlik yapanların, vergi vermeyen ne idüğü belirsiz insanlar olduğunu söyleyen Kaçanoğlu, "İstanbul da 12 yılda 103 arkadaşımız görev başında öldü. Türkiye genelinde 200 e yakın taksitimiz direksiyon başında öldürüldü. Askerden ve polisten sonra görev başında en çok öldürülen taksitler" diyor.

7-8 bin taksit boş geziyor

Korsan taksitler nedeniyle İstanbul daki 18 bin taksitin 7-8 bini boş geziyor. Boş gezen arabaların, binlerce lira zarar ettiğini belirten Kaçanoğlu, taksitlerin ödemesi gereken birçok vergi olduğunu ve evlerine eklemek

götüremediklerini söylüyor.

İstanbul'un bütün ilçelerinde, sokaklarında "rent a car" tabelası altında korsan işletmeciliğin yapıldığını söyleyen Kaçanoğlu, buna rağmen sokaklara dökülüp haklarını aramadıklarını söylüyor. "Biz masanın başında hakkımızı aradık. Öyle yapmaya da devam edeceğiz. Gaspa uğramadığımız gece yok. Ölümle sonuçlanmadığı için basına yansımıyor. Ceza yiyen biziz, öldürülen, horlanan biziz. 146 meslek grubunun içinde en çok mağdur olan biziz ama sesimizi duyan yok."

Kaçanoğlu'na göre korsanın 4 kaynağı var:

- 1) Kendi aracı ve imkanlarıyla kaçak taksicilik yapanlar.
- 2) Sahte plaka yaptırıp çalıntı taksimetreyle yolcu taşıyanlar.
- 3) Başka şehirlerden gelip İstanbul'da çalışanlar (Bunlarla baş etmek imkansız çünkü cevapları hazır: "Abi yolcu getirdim, dönüyorum!").
- 4) Rent a car servisi paravanı arkasında taksicilik yapanlar.

Lisanslı yazılım kullanma bilinci oturmadı

Yazılım Koruma ve Dayanışma Birlikteliği (YDKB) Çalışma Kurulu, 2006 yılında Bilgi ve İletişim Teknolojileri İşverenleri Sendikası (BİTİS) bünyesinde kuruldu. YDKB'nin ilk ve en önemli amacı sektördeki lisanssız yazılım kullanımının önüne geçmek.

YDKB, sektör içerisinde korsan yazılımı önlemek amaçlı otokontrol sistemini temin etme amacıyla çalışmalar yapmış. Korsana karşı mücadelede yayınlamış olduğu broşür, ilan ve çeşitli yazılı ve görsel medya unsurlarıyla sektörel firmaların bilgilendiriyor, uyarı yazıları ve rutin kontrollerle de korsan yazılım kullanımını en aza indirmekte katkı sağlıyor.

Şirketleri etkiliyor

Korsan yazılımın önüne geçmek için öncelikle toplumda; korsan yazılım kullanımının hukuka aykırı olduğu ve milli servetimizde büyük kayıplara yol açtığı bilinci oluşturulması gerekiyor. Lisanssız yazılım kullanımı, firmalar arasında haksız rekabete de sebep oluyor. Yasal yükümlülüklerini ihlal ederek korsan yazılım kullanan firmalar bir anlamda lisanslı yazılımları tercih eden firmalara nazaran maliyetlerini düşürmüş oluyorlar. Bu nedenle firmalar maddi kayıplara uğratılıyor ve bu kayıplar firma çalışanlarına da yansıyor. Öte yandan korsan yazılım kullanımı yazılım sektörünü de olumsuz etkiliyor. Sektörde de hem üretici, hem dağıtıcı firmalar hem de bu firmaların çalışanları korsan yazılım sebebiyle kar kaybına uğrarken, büyük yatırımlar çerçevesinde elde ettikleri ürünlerden gerekli kazancı elde edemiyorlar.

Ekonomiye de zarar veriyor

Milli gelir de göz önüne alındığında korsan yazılım kullanımının toplumsal bir kayba sebep olduğu da bir gerçek. Korsan yazılım kullanımı sebebiyle ülke ekonomisinde büyük maddi zararlar meydana geliyor. Bu zararların önüne geçmek için tüketiciler, ihbar hatlarını kullanarak korsan yazılımların lisanslanması sürecine katkı sağlayabiliyorlar. YDKB'nin de bir korsan yazılım ihbar hattı var. 0212 330 04 20 numaralı telefonda YDKB'ye ulaşılarak korsan yazılım ihbarında bulunulabilir.

Şirketler korsan yazılımla mücadelede bilgisayarlarına lisanssız yazılım kullanımını engelleyici programlar

yükleyebilecekleri gibi yazılım lisanslarının sürelerini ve yine çalışanlarının bilgisayarlarında olabilecek korsan yazılımları denetleyerek de bu sürece katkı sağlayabilirler.

BİTİS Genel Sekreteri Avukat Dr. Mert Van YDKB nin bugüne dek;

- 550 firmaya uyarı yazısı gönderdiğini,
- 320 adet firmada lisanssız yazılım tespiti yaptığını,
- Sektörde yaygın şekilde kullanılan lisanssız yazılımların kısa sürede lisanslı hale getirdiğini ve 3.100.000 dolar değerinde lisans satışını kısa sürede gerçekleştirdiğini söylüyor.

"Söz konusu tespit ve lisanslama çalışmalarının halen büyük bir yoğunlukla devam ettiği de göz önüne alınırsa ülkemizde lisanslı yazılım kullanımı bilincinin henüz yerleşmemiş olduğu görülecektir."

Korsan yazılıma en fazla sanayileşmenin yoğun olduğu illerde rastlanıyor. YDKB çalışmalarını yoğunlukla İstanbul, Konya, Bursa, Ankara illerinde yapıyor.

1 yasala 1 korsan

Ses kayıtları alanında korsan yayıncılık, ilk ses kaydının yapılmasıyla birlikte başlamış. Ancak korsanlık faaliyetlerinin, Türkiye de müzik endüstrisine zarar verecek boyutlara ulaşması; bilgisayar ve bilgisayar ortamında kaydedilebilir CD-R ların yaygınlaşması, yani 90 lı yıllarla birlikte olmuş. Günümüzde ise korsan faaliyetlerin fiziki taşıyıcılardan, internet ortamına kaydığı ve dijital müzik alanında görüldüğü söylenebilir.

Korsana karşı yürütülecek çalışmalar, 5846 Sayılı yasa ve ilgili yönetmelikler çerçevesinde düzenleniyor. Bu alanda oluşturulan muhtelif komisyonlarda, (İl Denetim Komisyonu gibi) kolluk kuvvetlerinin yanısıra meslek birlikleri de görev alarak gerek üretim gerek satış noktalarına yönelik denetim yapıyorlar.

Uluslararası araştırmalarda Türkiye deki fiziki korsanlığın yüzde 50 olduğu kabul ediliyor. Bir başka ifadeyle 1 yasal satışa karşılık 1 korsan satış yapılıyor.

İnternet etkiliyor

MÜ-YAP Genel Sekreteri Ahmet Asena, 2004 yılında ADSL abonesi 450.000 civarındayken fiziki satışların 42 milyon adet olduğunu söylüyor. 2008 yılının sonunda ADSL abonesi 6.500.000 olurken fiziki satışlar 10 milyona inmiş. "Ortalama toptan satış fiyatınının 6 TL olduğunu varsaysak gelir kaybı 192 milyon TL."

Korsan yayınları yakalamak için yapılan operasyonlar 365 gün 24 saat sürdürülüyor. Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2008 yılında 3.226 kişi korsanla mücadele kapsamında yapılan operasyonlarda yakalanmış. MÜ-YAP ın internet sitesinde yer alan bilgiye göre 2008 yılı 1 Ocak - 31 Aralık tarihleri arasında Türkiye genelinde 878 operasyon düzenlenmiş. Bu operasyonlarda toplam 67.292 korsan CD, 1.225.992 korsan VCD-DVD ve 6.558 korsan kaset ele geçirilmiş. Fakat ne yazık ki yapılan operasyonlarda yakalanan kişi ve materyel istatistiklerine bakıldığında bu operasyonların yeterince caydırıcı olmadığı görülmüş.

Korsan yayıncılık yüzünden müzik sektörü son beş yılda yasal satışlarının yüzde 33.2 sini kaybetmiş durumda. 2004 yılında müzik endüstrisi toplam 43.927.887 adet bandrol almışken bu sayı 2008 yılında 14.612.952 adette kalmış.

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde işlenen suçta bağlı olarak; 1 yıldan 7 yıla kadar hapis ve

adli para cezası, ayrıca Kanun'un Ek 4'üncü Maddesi uyarınca dijital ortamda işlenen hak ihlallerine karşı ilgili sitelere Savcılık talimatıyla erişimin engellenmesi sağlanıyor.

Kitapların yüzde 40'ı korsan

Son on-on beş yıldır korsan kitaplar piyasayı istila etmiş durumda. Korsanla mücadele daha çok mevcut yasaları, özellikle Fikir Sanat Eserleri Kanunu'nu değiştirerek yapılmaya çalışılmış, sık sık yasa değişmiş ama uygulamada sonucunu görmek mümkün olmamış. Güvenlik güçleri zaman zaman korsanla mücadele etse de süreklilik sağlanmamış, yasayla korsanla mücadele için kurulan valiliklere bağlı denetim komisyonlarının da uygulamada bir etkisi görülmemiş.

Türkiye Yayıncılar Birliği üyeleri, kendi olanaklarıyla korsanla mücadele etmeye çalışıyor, ama olanaklar kısıtlı olduğu için bu mücadelenin etkili olduğunu söylemek zor. Türkiye Yayıncılar Birliği Genel Sekreteri Metin Celal, Türkiye'de üretilen kitapların ortalama yüzde 40'ının korsan yayın olduğunu söylüyor. "Türkiye'de yayın piyasasının büyüklüğü 800 milyon dolar. Bunun yaklaşık 320 milyon doları korsanlara gidiyor."

Bandrol uygulaması da ne yazık ki korsanla mücadelede etkili olmamış. Şu anda korsan yayınlar bakanlıktan alınmış yasal bandrolle satılıyor. Bu nedenle hangi kitabın korsan olduğunu bandrole bakarak ayırt etmek mümkün değil. Bakanlığın yıllar önce kurması gerektiği ve bu amaçla AB'den fon da aldığı veri tabanını kurmadığını söyleyen Celal, bu nedenle bandrollerin üzerindeki sayılardan giderek hangi kitabın korsan olduğunu bilemeyeceğimizi söylüyor.

Korsanı anlamak zor

Tüm Anadolu şehirlerinde korsan kitaba rastlamak mümkün. Anadolu'da bir çok kitapçıda bandrollü korsan kitap satılıyor. Fakat korsan kitabı orijinalinden baskı kalitesine bakarak anlamak mümkün.

Korsanla mücadelede hem Uluslararası Yayıncılar Birliği ve İngiliz Yayıncılar Birliği hem de MÜ-YAP, Sinema Eseri Yapımcıları Meslek Birliği (SEYAP) gibi müzik ve sinema sektörünün temsilcileri ile işbirliği, bilgi alışverişi yapılıyor.

Korsan kitapların ele geçirilmesi için 11 Kasım 2008 tarihinde Ankara'da bir baskın yapıldı. Önceden alınan bir ihbarla OSTİM Gülyüz Sitesi'nde bulunan Şevkat Matbaasına gidilmiş ancak gecikme nedeniyle baskın yapılamamış. Fakat burası takibe alınmış ve bu takip sonucunda burada basılan kitapların depolandığı ve diğer illere dağıtım yapıldığı Keçiören semtinde bir depo daha tesbit edilmiş. Yapılan eşzamanlı baskın sonrasında Keçiören depoda 24.500 dağıtıma hazır paketlenmiş korsan kitap bulunmuş. Yine OSTİM'deki matbaada, matbaa makineleri, onlarca kitabın baskı kalıbı, kitap kapakları ve ciltlenmeye hazır pek çok kitabın nüshaları bulunmuş. Bunlar yaklaşık 600 çuval olup 4 kamyon ile taşınmış. Yapılan tahkikat Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2008/2496 sayılı dosyası ile devam ediyor. Bu baskın sonrasında matbaa sahibi ile depo sahibi gözaltına alınmış fakat ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakılmışlar.

<http://www.yenibiris.com/HurriyetIK/Oku.aspx?ArticleID=5281>